ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА CVI, БРОЙ 14 | СОФИЯ, 16 – 31 ЮЛИ 2005 г. | ЦЕНА 0,60 лв.

http: //synpress-bg.org, e-mail: synpress@abv.bg

- **Църквата води хората към Царството Божие:** *интервю с Ловчанския митрополит Гавриил* **стр. 2**
- **Ловчанските митрополити от покръстването до наши дни** **стр. 3**
- **Корекция на тялото вместо корекция на душата** *– недоволството от външния вид като психологически проблем* **стр. 5**
- **Православието и предизвикателствата на новоезичеството** **стр. 6**
- **Духовният опит – път към молитвата**
- **Св. Павлин Нолански за духовната борба** **стр. 7**
- **1100 години от основаването на манастира „Св. Наум" край Охрид** **стр. 8**

Св. Климент Охридски

Поучение за Преображение Господне

Братя,

Послушайте да ви разкажа какво се е случило на днешния свят ден.

В този ден, братя, нашият Господ Исус Христос отвори на учениците Си Своята божествена слава и показа благата, които Той има над живите и мъртвите; защото вътрекъ многото чудеса, извършвани от Него, каменосърдечният еврейски народ не вярваше в Него, но казваше: „Ако Той беше Бог или Син Божий, не би нарушавал и потъпквал Моисеевия закон, който ние сме получили от Бога; но Той е противник на закона" (вж. Йоан 5:16-18). Виждайки пак чудеса от Него, едни казваха, че Той е Илия, а други – че е Моисей или някой от древните пророци. Поради това учениците (на Христа) се смущавка в мисълта си. Те знаеха, че Илия вдлезе на небето, но не знаеха дали той пак не е слязъл, като е приел друг образ. Знаеха още, че законодателят Моисей е починал отдавна.

Понеже имаше такова неверие и спор между тях, потребно беше Господ да покаже на учениците Си слабата на Своята божествена природа, за да не се смущават и те. Затова, като взе със Себе Си Петър, Яков и Йоан, изведе ги на планината Тавор и им откри, че Той е Божият Син, та да не изпадат в смут и да не мислят напразно.

А когато Исус се изкачи на планината, лицето Му светна като слънце и дрехите Му станаха бели като сняг. И веднага им се явиха Моисей и Илия, които беседваха с Христа: единият предвестяваше страданията, които Христос ще претърпи заради нас, а другият говореше за закона, който ще бе дан и който Сам Господ преди вплъщението Си бе написал със Своята ръка.

На стр. 4

Св. Климент Охридски.

Двустранна икона с изображение на св. Климент Охридски на обратната страна, XIV в., иконна галерия при храма „Св. Богородица Перивлептос" („Св. Климент"), Охрид

Св. Илия и цивилизационният избор

Случи се веднъж да отида с поклонническа цел до един манастир. Приближих се посмутен до един от монасите и го помолих да ми разкаже за манастира. Той ме погледна, усмихна се с очи и каза: „Добре. Но нека първо те попитам нещо! Кажи, даваш ли си сметка при кого си дошъл? (Имаше предвид светеца, на чието име бешe назован манастирът.) Даваш ли си сметка?" После ми разказа за светеца и някои други неща, които съм забравил. Споменатите думи изглежда са се врязали дълбоко в мен, защото често се сещам за тях. Сетих се и сега, когато чествахме паметта на св. пророк Илия. И отново се запитах: даваме ли си сметка кой е той? Даваме ли си сметка...

Знаем, че св. Илия бил взет жив на небето, за да се върне в най-страшните времена на човешката история и да бъде Предтеча на Второто Христово пришествие. Но св. Илия не е фикция. Той е конкретна личност. Живял в конкретно историческо време. Времето на цар Ахав. Интересна фигура е този Ахав. И за него е добре да си дадем сметка! Можем просто да кажем, че той бил нечестивец, който отстъпил от Живия Бог, вдигнал капище на нечестивия идол Баал и преследвал верните на Господа.

Ахав извършил „цивилизационен избор". Избраният от Бога народ далеч не бил икономически най-развитият. Нито войската му била най-силна. Нито блестял с културно изящество. Вярата му нямала еквивалент в тогавашния свят. Ахав решил да промени нещата. Оженил се за езичинка. Променил вярата, която пречела на развитието, на бъдещето, и така присъединил страната си към семейството на проспериращите народи. Естествената логика на подобни действия е да ограничават „тесногръдието", липсата на „политическа и културна перспектива". Кой би посмял да се опълчи срещу подобен „цивилизационен избор"? Кой би казал, че Истината може да бъде притежавана и изповядвана единствено от някакъв си беден народ, лишен от „нормални" взаимоотношения с целия свят? Кой би си навлякъл риска да бъде наречен фанатик? Направил го от всички само един – Господният пророк Илия. Той изповядал Истинския Бог и затворил с молитвите си небето, та да не падне и капка дъжд, докато царят не се покае. Настъпила страшна суша и глад, но царят не съжалил за политиката си. И когато след всеки пророкът сам му се явил, дори го попитал: *„Ти ли си, който слмущаваш Израиля?"* (3 Цар. 18:17). И наистина, защо св. Илия постъпил така? Нима не му било мъчно за страдащите от суша хора, макар и поклонили се на идоли? Нима не желаел спокойното им бъдеще?

Всъщност великият пророк единствен желаел добото. Защото добро има само в Бога и чрез Бога. В Истината. И без Истината няма нито добро, нито просперитет, нито спасение. Горчиво се лъжат онези, които в името на временни каузи подменят Подателя на всяка радост с Негови лъжливи копия. Били те близки или далечни от Оригинала. Защото всяко копие има единствената цел да подмяна, т. е. да лъже. Никога временното не може да замени вечното. Никой не може да пожертва Бога заради земното си преуспяване. Жертва себе си. Такъв бил и отговорът на св. Илия към Ахав: *„Не аз слмущавам Израиля, а ти и бащиният ти дом, понеже презряхте Господните заповеди и вярвте по Ваалови"* (3 Цар. 18:18).

На стр. 4

Екзарх СТЕФАН

Църквата и младежта

Цялото християнско човечество днес, а в това число и нашият народ, преживява най-острия и най-опасен в историята кризис, който дойде като резултат на лекомислените усилия на подир илюзорните обещания на материализма. Човекът на нашето време като чи е решил да се откаже от самия себе си, от своя небесен произход и предназначение, от вечните въпроси и идеали на духа, от небето. Решил е сякаш да потъне безвъзвратно в стихията на материята, да остане ръб вечен плен на земята и на земното. Изобщо, от християнството, което събуди някога човечеството от неговия тежък езически сън и въдвори неговия живот във вечните му клетки и гънки, сякаш е останало много малко нещо, като че ли погребаните в древността идоли отново въскръснат, за да владеят и управляват душите на хората. В света днес господства култът на грубата физическа сила и външна красота. Твърде характерен за нашето време факт е, че атлетите и спортистите са обект на по-голямо внимание, удивление и преклонение, отколкото големите философи, учени, поети и подвижници. Спортните стадиони и църковните сбирват десетки хиляди зрители, докато храмовете Божии, аудиториите и даже художествените театри почти пустеят.

Това увлечение на човешкото, тази негова измяна към собствената му природа и предназначение (Мат. 5:48; 6:33), този негов отказ от небето и небесните идеали не могат да минат безнаказано. Историята ни учи, че такива периоди винаги са завършвали с катастрофа. Строежът на живота върху почвата на материализма винаги е бил строеж върху пясък (Мат. 7:26-27). Тъжестта на изваждите след това страдания е падала не толкова върху виновниците за катастрофата, колкото върху техните потомци, както образно се изразяват пророците: „Бащите ядоха кисеото грозде, а зъбите на децата скоминясаха" (Йер. 31:19; Йез. 18:2).

Нашата света Църква, която си поставя за цел да подготвя людете не само за вечен живот, но и да въвори Царството Божие на земята, т. е. да нареди живота според вечните божествени закони, да създаде живот праведен, добротворен и плодоносен, винаги е изповядвала възвестената от Спасителя и потвърдена от живота истина, че душата е нещо повече от храната (Мат. 6:25), че човек не може да се насити само с хляб (Мат. 4:4), че той трябва да търси преди всичко Царството на Бога и Неговата правда (Мат. 6:33).

Църквата е тъга гледа нестихващото в света увлечение от материалното и полага усилия да насочи човека по път, съответстващ на неговата богоподобна природа и предназначение.

Погледите на Църквата при това се обръщат към нашата младеж, която ние наричаме наша смяна, наша надежда, наше бъдеще. Душата на младежта е двойно по-скъпа за Църквата, понеже не е още окривена от живота, не е защапана от неговата кал. Тя е твърде възприемчива към доброто и правдата. Тя е една благоприятна за семената на божествената истина почва (Мат. 13:8, 23; Лука 8:7, 15). Даже понякога опасните и вредни увлечения на младежта са плод до голяма степен на нейните благородни пориви, на нейната неудовлетвореност от живота.

На стр. 4

ХРОНИКА **България**

Празникът на катедрала „Св. Неделя“

На **7 юли**, когато светата ни Църква чества паметта на св. вмчца Неделя, в едноименната митрополитска катедрала на София бе отслужена тържествена св. Литургия от Негово Светейшество Максим, митрополит Софийски и патриарх Български. В богослужението взеха участие и високопреосвещените митрополити: Варненски и Великопреславски Кирил, Русенски Неофит, Старозагорски Галактион, Пленвенски Игнатий, преосвещените епископи: Знеполски Николай, Маркианополски Константин, Тивериополски Тихон; ректорът на Софийската духовна семинария архим. Сионий, протосингелът архим. Йоан, храмовото духовенство и софийски свещеници. Слово за празника произнесе патриарх Максим.

Честване на Илинден в София

Многобройни са храмовете в България, които са посветени на най-почитания старозавети пророк – свети Илия. На **20 юли, Илинден**, в тези храмове с особена тържественост бе отбелязан денят на неговата памет.

Тази година Българският патриарх и Софийски митрополит Максим почете пророка в храм „Св. Илия“ в столичния кв. „Дружба“. Патриарх Максим отслужи св. Божествена литургия в съслужение с викария си Софийски Николай, предстоятеля на храма свещ. Христо Пудин, храмовото духовенство и столични свещенослужители. След това в двора на храма бе отслужен водосвет.

Като припомни чудния живот и чудния завършек на земния пут на пророка, патриарх Максим насърчи вярващия народ често да призовава св. Илия, да ги уверява във вярата и в единството на Църквата. А в дни на страдания да прибягват към застъпничеството му, защото той, както се казва в тропара му, „прогонва болести и дава изцерение на ония, които го почитат“.

Снимка: Елена Попова

На **20 юли** в столичния храм „Св. пророк Илия“ в кв. „Княжево“ по повод храмовия празник бе отслужена св. Божествена литургия от преосвещения Маркианополски епископ Константин.

В службата взеха участие ставроф. ик. Александър Попов, специално поканен за празника, служещ в Мелбърн, Австралия, о. Даниил Симеонов от храм „Успение Богородично“ и дякон Радослав Бутов от храм „Св. Георги“. Енорийският свещеник о. Атанас Аргилашки и о. Константин Иванов от храм „Св. Петър и Павел“ посрещаха многобройните поклонници, поръсваха ги със светена вода за здраве и ги помазваха с елей за Божие благословение.

Отец Александър произнесе вдъхновена проповед за „огнения пророк“ Илия и пожела на днешните християни да палят в сърцата си поне една искрица от силната вяра и безусловната любов на пророка към Бога. Епископ Константин в своето слово сподели интересни факти от историята на храма и квартал „Княжево“, благослови богомолния народ и покани княжевци и гостите на традиционния курбан.

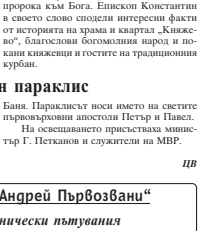

Снимка: Елена Попова

Новоосветен параклис

На **23 юли** с благословението на Българския патриарх и Софийски митрополит Максим Неговo Преосвещество Знеполският еп. Николай освети новопостроения параклис в почивния дом на Министерството на вътрешните работи в гр. Долна Баня. Параклисът носи името на светите първовърховни апостоли Петър и Павел.

На освещаването присъстваха министър Г. Петканов и служители на МВР.

ЦВ

Столичен храм „Св. Андрей Първозвани“

Програма за поклоннически пътувания

15-16.10.2005 г. –	до м-р „Св. Лука“, с. Граница, Кюстендилско
20.11.2005 г. –	храм „Св. Пантелеймон“, Бояна
18.12.2005 г. –	храм „Св. Кирил и Методий“, Сливница
29.01.2006 г. –	до м-р „Св. Три светители“, с. Чепинци
05.03.2006 г. –	Сирни заговезни,
	до манастира „Св. апостоли Петър и Павел“ – Долни Лозен
02.04.2006 г. –	Неделя на преп. Йоан Лествичник
	храм „Св. архидякон Стефан“ в Драгоман
12-14.05.2006 г. –	Копривецки м-р „Преп. Петка Българска“, Ивановски скални църкви – Русе, м-р „Св. ап. Андрей Първозвани“ – Румъния, м-р „Покров Богородичен“ с. Айдемир, Силистра
23-24.06.2006 г. –	Роженски м-р „Рождество Богородично“ и Горнобрезнишки манастир „Св. прор. Илия“
15-16.07.2006 г. –	м-р „Рождество Богородично“, Кабиле
26-27.08.2006 г. –	Бачковски м-р, Горноводенски м-р „Св. Кирик и Юлита“, Белащнски м-р „Св. Георги“ и м-р „Св. вмчца Неделя“

Всенощни бдения през следващата църковна година

30.09.2005 г. –	срещу празника Покров Богородичен
10.11.2005 г. –	срещу празника на свщмчк Игнатий Богоносец
20.01.2006 г. –	срещу празника на преп. Ефрем Сирин
22.02.2006 г. –	срещу празника на св. Поликарп, еп. Смирненски
29.03.2006 г. –	срещу празника на преп. Йоан Лествичник
08.05.2006 г. –	срещу Пренасяне мощите на св. Николай Мирликийски и св. прор. Исаия
07.06.2006 г. –	срещу празника на св. вмчк Теодор Стратилат
14.07.2006 г. –	срещу празника на св. мъченици Кирик и Юлита
19.08.2006 г. –	срещу празника на св. прор. Самуил, св. 37 мъченици Пловдивски

Бденията започват в 21,30 часа

ИНТЕРВЮ

Църквата води хората към Царството Божие

Разговор с Ловчанския митрополит Гавриил

– Ваше Високопреосвещенство, кои са най-важните въпроси и проблеми, които стоят днес пред Българската православна църква?

– Най-важните въпроси са въпросите за служението на хората, да може Църквата да предпада на хората благодата на Св. Дух, защото това е мисията на Църквата: да могат хората духовно да възрастват, да могат ощ тук, на земята, да намерят в своите души Царството небесно. По света има много и различни църкви и организации, но само истинската Църква може и трябва да води хората по пътя към Царството Божие, което ощ тук, на земята, се дава. А за да може Църквата да върши тази мисия, са необходими много неща: да се обърне внимание на богослужението, на тайнствата, необходимо е благовестие, за да достига до хората Словото Божие, и то истинското Словo Божие, което е запазено в св. Православие. Трябва да намерим начин да приобщим всеки човек, който търси Православието и иска да научи повече за него. Необходимо е да съдаваме истински кадри на Църквата, хора вярващи, честни, които в бъдещ да сменят нас, защото рано или късно ще си идим. Нас трябва да ни наследят достойни хора, които със своя пример, със своето слово да бъдат истински пастири и да привличат със своята любов, със своята вяра, със своето самоукротвователно отношение към хората. Да бъдеш истински пастир, това означава да подражаваш на Господ Иисус Христос. Трудно мога да изреда какво е необходимо да се направи, то е много. Нашата Църква и Православието в България има своите достойнства, но и много неща, които трябва да се извършат. Достойнството ни е в това, може би, че още запазили искреността и непосредствеността; а това, които ни липсва, е възможността да изразим тази искреност и непосредственост във форми, като богослоние, като богословско образование, като социална дейност на Църквата. Необходими са ни повече изяви на пастирството, повече конференции, семинари, духовна литература, беседи, организиране на вярващите по храмове, по епархиите. С една дума: Църквата трябва да е жива, да живее. Нейните членове да се чувстват частичка от тоази жив Богочовешки организъм. Тогава мисля, че ще имаме повече истински монаси и свещеници и много повече ще ни уважават и тези, които не са християни, и тези, които не са православни.

– Като говорим за наболели въпроси в нашата Църква, ми се иска да Ви попитам по един конкретен проблем. Той възникна всяка година в периода между Възкресение Христово и Петдесетница. Тоба е време, когато Църквата е определила да не се пости, защото християните живеят с духовната радост от Христовото Възкресение. В същото времe в някои храмове Великите мирните не се допускат до сб. Причастие с аргумента, че не са постили. Това означава ли, че за миряните е невъзможно да се причастят през тези 50 дни?

– Аз мисля, че има между друго, че една друга тенденция се опитва да намери почва у нас. Това е идеята, че светските хора могат редовно да се причастяват без въобще да са постили и без да са се изповядвали. Когато говорим за периода между Въкресение Христово и Петдесетница, не може да се каже, че няма пост. Не се пости само първата седмица и последната. Но през другото време в среда и петък се пости. Не бива да се пречи на хората, ако през този период искат да се причастят. Но все пак трябва да е с някакъв пост, макар и не много голям. В светоотеческата традиция няма практика да се приема св. Причастие без никакъв пост.

Някои правят сравнение между духовниците и светските хора, т. е. че както духовниците се причастяват по всякво време, така могат и мирянните. Въпросът обаче е, че духовниците трябва да живее по друг начин: той трябва да е винаги в молитва, винаги в трезвение, и благодарение на това Църквата му е разрешила да се причастява и дори когато не се готвил специално. Но за светските хора това е труднопостижимо, защото е свързано с начина на живот, особено в наше време.

Затова аз сега ще кажа: могат да се причастяват хората, но трябва да има някакъв пост. За здрави хора – една седмица, а за боледуващи може и по-малко.

А изповедта – това вече е въпрос как човек чувства съвестта си. Хора, които не са живели църковно или са се изповядвали много отдавна, ние сме тамте, че е задължително да се изповядват преди да се причастят. Но хората, които живеят църковно, трябва да се изповядват тогава, когато смятат, че имат нещо да кажат. Това не означава, че преди всяко причастие трябва да се изповядват, и обратното: човек може да отиде да се изповяда и без да се причастява, когато нещо му тежи на съвестта. Това е смисъльт на изповедта.

На стр. 3

Да построим храм-параклис „Св. София, Вяра, Надежда и Любов“

Мили хора,

Време е да заживеем с Вярата, Любовта и Мъдростта, за да дойде Надеждата, за достигане на Истината. Нека да изпълним волята на Бога и да построим в град Търговище храм-параклис „Св. София, Вяра, Надежда и Любов“!

Нека всеки стане съзрачастен към това свято дело според силите си. За да ни има, за да живеем в мир и разбирателство, обединени в Любовта, благоденстващи, радостни и щастливи.

Дарителската сметка в лева е: Банка ОББ-АД, Б. код: 200-800 23, См. номер: 102-190-371 7

АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ 2005

ТАЛОН ЗА АБОНАМЕНТ

за „Църковен вестник“ и сп. „Духовна култура“

Посочете изданието и периода от време, за което искате да се абонирате

.....

Име ..... Презиме .....

Фамилия.....

гр./с..... п. код ..... общ. .....

обл. ..... ж.к./ул. ..... № .....

бл. ..... вх. ..... ап. ..... тел: .....

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за абонамент с приложен документ за платен абонамент (банково бордеро или пощенски запис).

Цените на абонамента са на стр. 8.

ИНТЕРВЮ

На 16 юли Негово Високопреосвещенство Ловчанският митрополит Гавриил навърши 55 г. След св. Литургия в митрополитския храм „Св. Троица" епархийският архиерей пре в сградата на митрополията клета на гр. Ловеч г-н Минчо Казанджиев. Той връчи на владиката поздравителен адрес от президента на България г-н Георги Първанов, в който се казва: „Вярвам, че и в бъдеще ще отстоявате ценностите и традициите на Православието сред клира и миряните в Ловчанска епархия. Пожелавам Ви много здраве, сили и дълъг живот като един от архиерите на Българската православна църква. На многая лета!"

Г-н Казанджиев поднесе поздравителен адрес на митрополит Гавриил и от името на общинската администрация. В него се казва: „Като богослов, духовник и човек Вие се превърнахте в истински духовен баща за мирните от Ловешка епархия. Научихте ни още повече да ценим християнските добродетели и да се доверяваме на Българската православна църква. Пожелаваме Ви много здраве, мъдрост и дълъг живот. На многая лета!"

От името на общината клетът подари на митрополит Гавриил картина на местен художник.

Ловчанските митрополити от покръстването до наши дни

Когато и кой или кои първи са разпространявали Христовото учение в сегашния град Ловеч не е известно. Не бива, обаче, да се съмняваме, че Христовото слово е проникнало твърде рано, още в първите векове след Рождество Христово. Това твърдение се обосновава на преданието, че св. ап. Андрей е проповядвал по нашите земи и разпространявал словото Божие.

Нямаме сведения за църковния живот в Ловеч до 1019 г. През време на Второ българско царство градът вече е център на митрополия.

Не е известно кога е основана тази митрополия, но в Синодика на цар Борил са пазени имената на ловчанските митрополити, а именно: **Лонгин, Мелетий, Киприян, Симеон I и Симеон II**. Също така не знаем и кога са светителствали в града, но трябва да приемем, че това е било преди 1360 г., защото, както се вижда, през тая година Ловчанският митрополит е бил **Партений**. По времето на Иван Александър се споменава именно тези двама митрополити – Симеон II и Партений. За последния в житието на св. Теодосий Търновски се казва, че е носел титлата митрополит и че е присъствал на свикания от Иван Александър втори събор в Търново (през 1360 г.). Ловчанският митрополит заемал четвърто място по старшинство.

Той е бил митрополит на Ловеч след падането на града под властта на турците и каква е била неговата съдба, това не е известно. В откритите досега паметници не се споменава много на нито един от ловчанските архиереи не само през целия 15 в., а и през първата половина на 16 в.

Едва през 1558 г. за първи път се споменава името на Ловчанския епископ **Йеремия**. Това име се споменава на лист 196 на едно Четвероевангелие, писано в Ловеч през 1558 г., а сега пазено в Софийската народна библиотека. Това ни дава основание да мислим, че в началото на втората половина на 16 в. Ловеч е бил религиозен и просветен център, а не западнал град.

Кои епископи са били след Йеремия в Ловеч до 1635 г. , е е тежко да кажем. Но, не е сигурно. Има запазена приписка, писана през 1635 г. в Етропския манастир (Варовитец), в която се казва, че в онова време Търновски митрополит бил Макарий, а на Ловеч епископ е бил **Натанаил**. В приписка към ръкописен служебен Миней за м. април се казва, че е писан от йеромонах Ерасмий в 1639 г. при епископ Ловчанин **Симеон**. През 1643 г. в града епископ е **Кирил**.

Като епископ на Ловеч през 1794 г. се споменава вече **Антим**, който заема митрополитската катедра на Ловеч 33 години, като за последно името му се споменава през 1827 г.

След Антим на митрополитската катедра застава **Дионисий I**, който най-вероятно е бил протосвещеел на Цариградския патриархия Агатангел (1826-1830). Дионисий е бивал на гръцкия език като богослужебен в храмовете на епархията. Неговото име се споменава през 1834 г. в два надписа на ловешките храмове „Св. Неделя" и „Св. Богородица".

Докога Дионисий е бил епископ в града не е известно, но се знае, че в средата на 1847 г. тук митрополит е 32-годишният грък **Мелетий I**. Той вместо да се грижи за спокойствието пасомн и благоглепието на храмовете, угажда на себе си и своите страсти. Заслужата му за града е, че въвежда бяла на клепалото за призоваване на вярващите на молитва в храма. След осъждането на Мелетий в Ловеч изпращат друг владика, отново грък – **Мелетий II**.

След напускането на Мелетий II на катедрата застава **Иларион**, който е роден в град Ловеч. Веднага след погребението на Дионисий, а именно на 05.06.1875 г., ловчанлии пишат писмо до Св. Синод да не се остава епархията им без архиерей. Св. Синод временно назначава за управляващ епархията Софийския митрополит Мелетий. По решение на Св. Синод на 18.01.1876 г. е проведен избор за Ловчански митрополит и е избран архимандрит **Йосиф**, който веднага е ръкоположен в епископски сан и е изпратен в Ловеч да заеме катедрата си. Не било съдено на ловчанлии дълго время да имат между себе си този бележит архиерей. На 24 април 1877 г. той е избран за Български екзарх. От тогава до 1937 г. е имало временно управляващи епархията.

На 26 септември 1937 г. е избран, а на 14 ноември е интронизиран за Ловчански митрополит **Антим** (Шивачев), който управлява епархията само една година и три месеца, като за това време успява да обходи епархията, да надниква в множеството заклатани колибн и да предаде Божието благословение на всяки. Почива скоропостижно на 4 март 1939 г. и е погребан в престолния си град Ловеч.

След Антим на престола се възкачва митрополит **Филарет** (Панайотов), който е роден на 26. 10. 1901 г. в град Варна. На 21 май 1939 г. Филарет, епископ Знеполски, е избран за митрополит на овдовялата епархия. Оставя трайни спомени за себе си в съдата на епархиотите. На 28. 06. 1960 г. митрополит Филарет Ловчански почива и е погребан до своя предшественик в двора на катедралния храм „Св. Троица" в Ловеч.

През 1960 г. за Ловешки митрополит е избран Бранишкия епископ **Максим** (сегашния патриарх Максим), който е роден на 29. 10. 1914 г. в село Орешак, Ловчанска епархия. Той е избран за Български патриарх на 04. 07. 1971 година.

От 30. 01. 1972 г. до 07. 12. 2000 г. епархията се управлява от митрополит **Григорий** (Уъзков), роден на 08. 08. 1906 г. в село Габарево, Казанлъшко. Почива на пресклонна възраст – 95 години. Погребан е в двора на катедралния храм „Св. Троица" в Ловеч.

След неговата кончина, на 21. 01. 2001 г. се провежда епархийски избор и за Ловчански митрополит е избран Макариополският епископ Гавриил (Дянев). Той е роден на 16. 07. 1950 г. Изборът му за Ловчански митрополит го заварва на длъжността викарий на Софийски митрополит.

Високопреосвещеният митрополит Гавриил е монасетоящем разпространява Словото Божие и преподава евангелските истини на епархиотите си.

Да пребъде паметта на представилите се пред Божия престол архиереи на древноправоспасления град Ловеч.

Архим. ВИКЕНТИЙ
Снимки: личен архив на Борис ПАЦОВ

Митрополит Иларион

Митрополит Дионисий

Митрополит Йосиф

Митрополит Антим

Митрополит Филарет

Митрополит Максим

Митрополит Григорий

Митрополит Гавриил

Църквата води хората...

От стр. 2

Но много малко са днес хората, които ежедневно да проверяват своята съвест и често да прибягват към изповедта, родена което като правило е редно да изискваме преди св. Причастие да има изповед.

Бих направил сравнение с първите векове, когато християните наистина са се причастявали така, както някои сега искат. Но тогава е било съвсем различно, духът на времето е бил друг, вярата е била изключително силна, а хората, които са били в Църквата, са били живи мъченици и са знаели, че това да са християни всеки един момент е можело да им коства живота. Затова при тях не е имало нужда от специална подготовка за причастие, те винаги са били готови да срещат Господа, техният живот е бил една постоянна подготовка за св. Причастие и за прехода към вечността.

Искам да ви дам един пример от нашата действителност. Преди години, по време на разкола, на празника Възнесение Господне, которго разколниците се опитаха да заявяват „Св. Александър Невски", ние се заключихме в олтара и служехме св. Литургия, а те отвън биеха по вратите. Заедно с нас беше и един архимандрит от Цариградската патриаршия. Тогава към края на литургията той каза: „Да, ще Светейшестото, днешният ден ми напомня за дните, когато Църквата е била в гонение, за първите векове, духът е съцял – на тогавашното мъченичество. Разрешете ми да се причастя..."

Въпросъ! за причастяването е важен. И не трябва да забравяме, че човек не бива да се причастява недостойно. А ние сега живеем във време разсеяно, трудно и за да е сигурен човек, че пристъпя към св. Причастие достойно, трябва да пости и да се изповяда. „Затова, който яде тоя хляб или пие чашата Господня недостойно, виновен ще бъде спрямо тялото и кръвта Господня" (1 Кор. 11:27).

– През октомври т. г. ще се проведе Шестият църковно-народен събор на Българската православна църква. Какви въпроси ще разглеждат на него?

– Има много важни въпроси, които предстои да се решат. Един от тях е промяна, допълнение в Устава на БПЦ. Уставът е добър, но има някои положения в него, които трябва да бъдат променени във връзка с новата Закон за вероизповеданията, както и във връзка с новата Конституция. Така че един от важните въпроси е да редактираме и допълним някои места в Устава, така че той да отговаря на промените в светското законодателство.

На събора ще бъдат представени доклади в много области, които се подготвят и в процеса на подготовка на тези доклади предполагам, че ще възникнат въпроси и проблеми, за които ще трябва да се взимат решения на Църковно-народния събор. Ние сме в началото на процеса по подготовката на събора.

ЦВ

Поучение за Преображение Господне

От стр. 1

Но вдревите не го спазвах и исках да убият Самия Законодател.

Учениците видяха Неговата божествена слава и падняха ничком, понеже не можеха да гледат бляска на лицето Му. И чу се глас от небето, който казваше: „Този е Моят възлюбен Син, слушайте Него!" (Мат.17:5).

Братя, като чухме и ние този глас, нека не се леним, но да слазяваме заповедите Му. Господ каза: „Тоба ви заповядвам: да се обичате един друг, както Аз ви обикнах и заради вас се вмъртих. Бях гладен, и ядоен, и гоа, жадувайки за Вашето спасение. Заради храната, дадена от вас, Аз ще ви насити с вечно, небесно ястие. И вместо простата дреха, която дадохте на бедния, Аз ще ви облека в нетленна одежда".

Братя, както чухте тоба, не правете сирдата си безчувствена към бедните; защото не на тях даваме, а на Самия Христос, нашия Бог. Като очакваме милост от Него, нека по-бързаме да се покаем, защото не знаем кога ще дойде смъртният ни час. И ако той ни намери в злото и непокаени, то заради какво ще бъдем очистени от греха? Нали (след смъртта) вече не ще можем нито да се каем, нито да попоменем на бедни, нито да слазяваме заповеди. Затова нека по-бързаме и да бъдем готови преди смъртния час да намерим чести и милости, та и на нас да каже Господ: „Добри и верни рабе, в малкото си бил верен, над много ще те поставя; влез в радостта на господаря си" (Мат. 25:21), чрез Исуса Христа, нашия Господ, на Когото е славата.

Църквата и младежта

От стр. 1

Ако младежа не следва Христа, тоова е затуй, че тя не Го познава. И когато Го познае, тя се привързва към Него, разбира висотата, красотата и жизнеността на Неговото учение. Когато познае Христа, тя познава и човека, неговата истинска природа и неговото високо предназначение, понеже само Христос ни е разкрил всичко тоова. Познавайки Христа, тя познава и пътищата към истинского щастие.

Тъврде трудно е, обаче, за младежта да се откъсне от водовъртежа на днешната материалистична культура, да се изтръгне от влиянието на знаени и незнаени ръководители.

Големи подвиги от нашите животи с аскетика на религиозно образование

в нашите училища. Само в основните училища се преподава вероучение, но и там то често попада в случайни ръце. В средни и висши училища то съвсем отсъства. За разни науки и физически упражнения се предоставя цяла цяла учебна година, а за християнизиране, за общение с Христа и Църквата Му се предоставят само няколко часа в деня Въведение Богородично...

Не трябва да си затваряме очите и да се самозалъгаваме! При положението, в което се намираме, денят на християнизирането на младежта е онова, което е оазисът за морния пътник в пустинята, пътник, на който не е позволено да остане повече от няколко минути при оазиса. Но достатъчно ли е тоова да въстанови силите на пътника? Достатъчен ли е един ден в годината, за да се въстановят духовните и морални сили на нашата младеж, пътуваща през тъжната духовна и морална пустиня на нашето време?

Денят на християнизирането трябва да бъде заключителен, съответно означаменуван празник на поканената вече, осъзната и отгледана вяра, а не само един религиозен момент в живота на младите люде, непросветени още с пълната светлина на Христовата вяра. Тоова е голяма дълбока следа в душата на младежта, где издига нейните сили. Сега той не може да даде онези спасителни плодове, които би могъл да даде.

Христовата Църква благославя всичко, що е добро в живота на човека, всичко, което тъй или иначе спомага за неговото истинско развитие или външно благополучие. Тя благославя и всички физически упражнения, които укрепяват неговото тяло. Още повече тя благославя всичко онова, което служи за обогатяване на неговия ум и за усиливане на неговата воля. Но за да бъде тялото добро оръдие на душата, а умът да служи на истинского благо, необходимо е още насочващата ги сила на вярата, необходима е укрепяващата ги благодат, давана чрез вярата.

Чувствите за Бога,

вярата в Бога, е главно свойство на човека, което го отличава от всички останали създания. Без развито религиозно чувство човекът не е пълен, не е цялостен човек. А за борбата с развирхените сили на злото са необходими цялостни люде, които и сами да се стремят към висините идеали и другите да увличат с патоса на своята вяра.

Ето защо Църквата с особена радост приветства християнизирането на младежта, на която да легне дългът да изправи грешките на миналото и да подготви едно по-светло бъдеще. Църквата иска младежта след като възмъжее – да се отдаде на служба на народа с всички свои сили, въоръжена с онова незаменимо оръжие, което неведнъж в нашата християнска история е показвало своята непобедимост – с крепката вяра в Господа Бога и в Неговата спасителна благодат. Във всички периоди от живота на българския народ вярата Христова е била за него и обединяващ център, и укрепяваща сила. В найстрашните моменти той е бил най-много укрепван от Божията благодат. Време е да разберем, че **дните, които преживяваме, са едни от най-страшните** и да ни спаси може само нашата вяра в Божията сила.

Христос неведнъж е казвал на Своите ученици: „Пуснете децата и не им пречете да дойдат при Мене, защото на такива е Царството Небесно" (Мат. 19:14).

И Църквата се обръща към всички родители, учители, възпитатели и ръководители на деца с призив: не пречете на децата да дойдат при Христа! Помогнете им да дойдат при Него! Пред Своя земен живот Той с особено внимание благославяв децата (Марк 10:14-16). Той ще благослови и вашите деца, ако те побързат да отидат при Него.

Ние искаме да видиме Вашата вяра, чрез нашетата добри, способни на високи дела? Ще ви покажем, чрез нашетата добри, способни на високи дела, Христовата вяра.

Чувствата за Бога,

Христовата вяра е нашата сила, тя е основа на християнската култура, да се изтръгне от влиянието на знаени и незнаени ръководители.

Големи подвиги от нашите животи с аскетика на религиозно образование

в нашите училища. Само в основните училища се преподава вероучение, но и там то често попада в случайни ръце. В средни и висши училища то съвсем отсъства. За разни науки и физически упражнения се предоставя цяла цяла учебна година, а за християнизиране, за общение с Христа и Църквата Му се предоставят само няколко часа в деня Въведение Богородично...

Не трябва да си затваряме очите и да се самозалъгаваме! При положението, в което се намираме, денят на християнизирането на младежта е онова, което е оазисът за морния пътник в пустинята, пътник, на който не е позволено да остане повече от няколко минути при оазиса. Но достатъчно ли е тоова да въстанови силите на пътника? Достатъчен ли е един ден в годината, за да се въстановят духовните и морални сили на нашата младеж, пътуваща през тъжната духовна и морална пустиня на нашето време?

Денят на християнизирането трябва да бъде заключителен, съответно означаменуван празник на поканената вече, осъзната и отгледана вяра, а не само един религиозен момент в живота на младите люде, непросветени още с пълната светлина на Христовата вяра. Тогова той ще оставя дълбока следа в душата на младежта, где издига нейните сили. Сега той не може да даде онези спасителни плодове, които би могъл да даде.

Христовата Църква благославя всичко, що е добро в живота на човека, всичко, което тъй или иначе спомага за неговото истинско развитие или външно благополучие. Тя благославя и всички физически упражнения, които укрепяват неговото тяло. Още повече тя благославя всичко онова, което служи за обогатяване на неговия ум и за усиливане на неговата воля. Но за да бъде тялото добро оръдие на душата, а умът да служи на истинского благо, необходима е още насочващата ги сила на вярата, необходима е укрепяващата ги благодат, давана чрез вярата.

Чувствата за Бога,

вярата в Бога, е главно свойство на човека, което го отличава от всички останали създания. Без развито религиозно чувство човекът не е пълен, не е цялостен човек. А за борбата с развирхените сили на злото са необходими цялостни люде, които и сами да се стремят към висините идеали и другите да увличат с патоса на своята вяра.

Ето защо Църквата с особена радост приветства християнизирането на младежта, на която да легне дългът да изправи грешките на миналото и да подготви едно по-светло бъдеще. Църквата иска младежта след като възмъжее – да се отдаде на служба на народа с всички свои сили, въоръжена с онова незаменимо оръжие, което неведнъж в нашата християнска история е показвало своята непобедимост – с крепката вяра в Господа Бога и в Неговата

Гласът на св. отци

Св. Кирил Александрийски за първочовека

Височайшият художник на всички неща – Бог, във всичко, което трябвало да създаде, се е полъвал от Своята все-творческа сила, т. е. Сина, защото „всичко чрез Него стана, и без Него не стана нито едно от онова, което е станало" (Йоан 1:3). Бог в началото и преди всичко другго е създал небето и земята и си е извикал в битие, макар те никога и да не са съществували. Несъмнено Той е създав всичко, което Му е угодно и което стои над всеки разум – във всяко от сътворените неща от Създателя е било словото, Което е давало живот на всяко нещо! След създаването на всичко, което изпълнило въздуха, земята и водата, и след одобрението му от Твореца, настъпило найпосле време и за сътворението на този, заради когото всичко друго е било приведено в битие – разбирам: човека, защото наистина е било необходимо, щото Творецът на всичко, видейки благо по естество, или по-рано, видейки самата благост, да бъде познат от нас. Необходимо било земята да се напълни от тези, които биха умели да славословят Бога и които от красотата на създанието бяха разкрили славата на Създателя. Поради това, като произвел предварително в подобаваща красота небето и земята, и всичко, което е на тях, Бог пристъпил към сътворението на човека, битието на когото Той имал по-рано в мисъла Си. Бог е направил всяко друго създание мигновено чрез повеление и го е привел в битие чрез словото Си, като Бог. Докоолкото човекът е животно благообразно и твар богоподобна, за да не бъде приравнен по сътворение с другите твари, които нямат подобие с височайшата слава, Бог удостоил създаването му с предварителен съвет и с лично участие.

Като образувал фигурата на тялото му от земя, Той го направил разумно животно; за да се различава пък от всичко чрез разумността на природата си, Бог го надарил с нетленен и животворящ дух, защото е писано: „И въхна в лицето му дихание за живот и стана човекът жива душа" (Бит. 2:7). След това го удостоил с рая и му дал власт над всичко, което е на земята: поставил го начанник над пъвзаците и летящите, подчинил му стадата на дивите зверове, дори му направил подвластни и породите на отровните животни! Човекът, обаче, за да има страх, Бог му заповядва да се подчинява на естествените закони. Така човекът станал отображение на височайшата слава и образ на богоолепната власт на земята! Човекът, достигнал такава слава и блага, във всеки случай бил длъжен да знае, че Бог е Предстоятел, Цар и Господар – за да не би той да изпадне твърде лесно в помисъл за освобождение от властта и господството на Твореца си, Той тутакси му дал закон, престъпването на който имало за непременно следствие загласа от наказание. Докогато е съществувал един и само един човек, на земята не е имало никакъв способ за грешение.

Бог, като взел едно от ребрата на Адам, сътворил му жена, която да съществства с него, да му ражда деца, като същество еднородно с него и изобщо да пребивава с него. Когато, обаче, поради измама от дявола, та била увлечена в престъпление и вкусила от забраненото дърво, а заедно с нея прегрешил и самият праотец Адам, природата им тутакси била осъдена на смърт. Бог казал на жената: „С болки ще раждаш деца" (Бит. 3:16); на Адам пък рекъл: „Проклета да е земята поради тебе!" (Бит. 3:17) Така праородителите не се лишили от рая и станали робо на тлението!

Св. Илия и цивилизационният...

От стр. 1

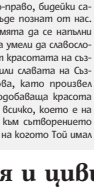

Въпросът е в това, какво би станало, ако великият пророк Илия се върне на земята не „никога", а утре. Ако се вярне да свидетелства за Истината точно на нас. Празнувайки, сигурни ли сме, че тачим именно него, а не някой произволен, измислен от нас Илия. Защото истинският ключ към почитта към светеца **е истинската вяра в Бога, на Когото той е служел.**

От сътворението, през времето на Ахав, сега и до сряда има само един избор – между Бога и лукавите принципи на света. И всеки път, когато избираме света, св. Илия ни изобличава независимо дали физически е сред нас, или не. Изобличава ни и дори когато се опитваме да намерим „компромисния" вариант на най-малкото общо кратно между света и Бога. И вътре в нас настъпва суша, много по страшна от оная в Израил. Не защото Илия или някой друг спира благодатните капки на Светия Дух, а защото ние по собствена воля сме тръгнали след дъхливи Ваалови, зад които винаги е стоял бащата на лъжата.

Въпросът е: ще приемем ли проповедта на св. Илия (ако бихме се удостоили да я чуем) и вярата в Истинския Бог, или съвременната култура ни е убедила, че всеки сам си е бог. Вярваме ли в Светата Православна Църква като в единствен „стълб и крепило на истината" (1 Тим. 3:15), или вече се съмняваме, че истината може да е притежание на един беден балкански народ и че години да се кланяме на чужди богове заради мним просперитет, който наричаме със сериозни термини като „цивилизационен избор", „политическа необходимост" и т. н. Какъв ще наречем Втория Предтеча на Христа – св. Илия: пророк или фанатик? Ще го хвалим или ще го гоним подобно на Ахав? Тези въпроси изискват бърз и точен отговор. Защото Господ ни казва: „Ето, ида скоро, и отплатата Ми е с Мене, за да въздам всекиму според делата Му" (Откр 22:11-12).

Владимир ДОЙЧЕВ

Корекция на тялото вместо корекция на душата

По повод на един нашумял телевизионен конкурс

Над 2 500 кандидатки се явиха на конкурса на нашумял телевизионен таблоид. Наградата за победителката – присаждане на силиконови протези на бюста – направи борбата за гласоевте на зрителите ожесточена. Имаше бъбрения, сълзи, драми, но победителката вече е известна – прекрасно създание, което по мое мнение не се нуждае от никакви корекции на физиката.

От интервюто с нея научаваме, че тази корекция е нейната мечта от години насам, че в очакване на резултатите от конкурса тя е пропуснала кандидатстудентските си изпит. Научаваме още, че много дъжди да бъде харесвана и поне же характерът й не бил добър, държи поне вътрешността й да е идеална. Влизаме в радостта на тоза момиче за невероятния й късмет. Хиляди жени като нея ще трябва да разчитат да се появи приказно богат принц, който да ги направи щастливи, като вместо бижу им подари така популярните подаръци напоследък: нов нос, нов бюст, нови бедра...

В този конкретен случай не би имало нищо тревожно, ако не беше така показателен изобщо за мисленето на голяма част от съвременните хора. Докато душата се схваща като даденост, нещо което не подлежи на промяна, то вътрешността вече е нещо, в което почти всичко може да се промени. Можеш да смениш цвета на очите си с помощта на лещи, да придадеш на косата си желания цвят и форма, да коригираш формите на лицето си и на талото с помощта на козметиката, фитнеса и пластичната хирургия, диетологията, но характерът е нещо друго. Ако си ревнив, сприхав, мнителен, дребнав или нещо друго, хората са длъжни да те приемат такъв каквято си – не е нужно да се променяш.

С развитието на съвременната козметична промишленост и хирургия все повече изтънява границата между нещо вътрешното ни, които могат да се променят и зависят от нашите грижи, и онези, които просто трябва да приемем като даденост. Естетическата хирургия разширява своите възможности и прави корекциите на физическата все по-лесни и достъпни от корекциите на характера. От тук и човек, който иска да направи себе си по-харесван, вместо години наред да работи върху характера си и да се усъвършенства духовно, избира по-лесния път, който при това води и до по-видими промени: отива при пластичен хирург. Той „разумен" наш съвременник ще полага неимоверни усилия, самопринуда, въздържание, за да придобие в крайна сметка качества като кротост, търпение, негиволивост, милосърдие, които и без това не се котират добре в наше време.

Впрочем няма нищо лошо в желанието да изглеждаш добре и да си харесван. Проблемът е, че като насочва вниманието си приоритетно към пътята, човек се отклонява от „единствено потребното" – от усилието да очиства душата си от всичко скверно, греховно, от всичко, което не е Божие.

Какво е суетата, ако не празност

пробит съд, в който колкото и да наливаш, все ще си остане празен.

Колкото и пластични операции да си направи човек, не може да измени тварната природа на пътта си. Та все ще продължава да гние и да се разпада и неотклонно да тегне към гроба. Операциите, колкото и успешни да са, носят само временен ефект. После идва ред на още по-голяма отчаяние и униние от безсилието да спреш процеса на стареене и от факта, че идеалната фигура и лице не са те направили нито по-обичани, нито по-щастливи. Същинската причина човек да се чувства добре, да общува и живее пълноценно, пълноценно да изживява себе си, да бъде харесван или нехаресван, обичан или необичан, не са формата на лицето, цветът на косата, телесното тегло илиръстът, а неговото отношение към хората, към самия себе си и към живота въобще. Физическата красота може да привлече погледите на околните, тяхното възхищение или завист, но не и сама по себе си да

Недовлъстото от външния ни вид като психологически проблем

Естетическата хирургия се развива с бързи темпове и в наше време добива все по-голяма популярност. Все повече хора прибягват към нейните услуги и за жалост, при все по-незначителни поводи. Водени от желанието да се подмладят или да коригират лицето и тялото си, да ми придадат желаната от тях форма, много мъже и жени се отправят към ръцете се клиники за естетическа хирургия. Вероятно не е далече времето, когато ще следим не тази хирургия като на нещо общопритето, като на всеки друг дял от медицината или като на обикновена естетическа процедура. Вероятно за някои от нас проблемът стои на дневен ред, затова ожелаем дали е безопасно, редно е да се запитаме и дали тя наистина ще разреши проблемите със самочувствието ни, или още повече ще ги задълбочи.

От болезнената идея, че имат уродлива вътрешност, страдат много хора. Тяхното страдание изключително рядко е породено от действителна уродливост. В повечето случаи става въпрос просто за някаква физическа особеност отдалечена от черната уша, прекалено голям, прекалено малък, прекалено чат или гърбав нос, прекалено повдигнати или прекалено ниски, прекалено изразени или неизразени скули... или какводто и да е другго. Дефекти могат да се намерят винаги, но общото в тези случаи е че от скалпела се очаква да разреши психологически проблем.

В определена степен недовлъстото от собствената вътрешност е напълно естествено за всеки човек. У всеки от нас е заложено чувството за красота и хармония и стремеж към постигането им. Докато у повечето хора мисълта за вътрешността ми няма доминиращо положение в йерархията на жизнените ценности, не се определяли за тяхното поведение и самочувствие, то у други убеждението в наличността на съществуващ, но неиловерно преувеличен или напълно въображаем физически недостатък може да придобие патологична степен.

За едно болно съзнание всяка физическа особеност може да се превърне в тялесно уродство. Колкото пъти се погледне в огледалото, погледът на човека се забива в проблемната точка и тя му се стрява все по-уродлива, когато е гред хора все му се струва, че всички го гледат точно там и с отвращение или присмех, във всяка мимика, дума, жъвкане на околните виждя отражение на своето уродство. Тези мъчителни мисли са с устойчиви характери, че се поддават на разубеждаване и се описват от съвременните психолози катo дисморфолия – мания от неправилно устройство на тялото. Други названия на същото заболяване са: параноя от уродство, комплекс от безобразна вътрешност, синдромъм Квазимодо, срам от тялото и дори обсебеност от мисъльта за телесно уродство. Този синдром вече не е нормалното съмнение от нечия заблежка или присмех, нито нормалното желание да изглеждаш добре и да се хареса, а се счита за психическо заболяване. Психически здравият човек не би възприемал телесните недостатъци като такива, а като неговиятхарактерни особености или в найлошия случай – като незначителни несъвършенства.

Тези натрапчиви мисли ще отведат страдащия при хирурга за естетическа интервенция, при стоматолога, за да замени естествените му зъби с изкуствени, при ендокринолога за хормонална терапия и т. н., вътреки че тези медицински намеси са излишни от чисто козметична гледна точка и няма да го освободят от комплексите. Скалпелът и медикаментите не могат да излекуват психическото разстройство.

В периодите на интензивно променящата се вътрешност – пубертета и климактерума – чувствителността на човека към вътрешността му особено се изострява. Променящата се вътрешност изисква и новo поведение в обществото, новo отношение към себе си, към другите. Вътрешните промени трябва да са съзрявали и с вътрешно съзряване, което, ако изостава, предизвиква стресовете в личността.

Дисморфобофията е една от най-сериозните психози, засягаща предимно „млади хора, често с приятен вътрешен вид, но убедени в своята отблъскваща, отвращаваща хората външна грозота. Започа упорито прикриване на дефекта: широки безформени дрехи, дълги спускати коси, особен маниер на ходене. Тази психоза става източник на вътрешни конфликти, затруднено общуване, затруднена самоизява и ред неуспехи, които още повече ще затвърждават комплекса му за малоценност. Страдащият ограничава общуването си, избягва компанията, публичните места и извяви, отбягва да се фотографира, живее непълноценно, като съзнава това, но е убеден, че само ако се избави по някакъв начин от „идиотския си нос, уши, корем и т. н.", може да живее истински, да работи пълноценно, да общува пълноценно, да обича истински, че само отрицателно дели своето му нещастно съществуване от Живота с главна буква. Но след краткоременната еуфория след операцията, пациентът ще забележи, че е направена небрежно, не както е искал, че наместа е видима... Вниманието ще повече ще се фиксира върху „уродливото място" и животът му ще стане още по-комплиран.

Затова къв такива козметични операции следва да се прибягва само при сериозна необходимост, при обективно съществуващо уродство, при деформации, които пречат на нормалното функциониране на органите и при сериозни загрозяващи белези след травми или по рождение.

Маниакалният стремеж към физическо преобразяване и отдаването на прекомерно значение на физическите характеристики е духовно разстройство, което трябва да се лекува с духовни средства, а не с медицински. Ако вътрешният ти вид те кара да се чувстваш непълноценен, незаслужаващ да бъдеш обичан, хареван, приеман от другите, ако те кара да страниш от общуване, да се самоизолираш, ако ангажира цялото ти внимание, ако ти пречи да изявяваш себе си, своите дарби и способности или дори те кара да потпаеш, че си се родил такъв, че изобщо си се родил, ако вътрешеи срещу Бога, че те е създал такъв, то този проблем касае твоето спасение и трябва да намери християнско разрешение.

Александра КАРАМИХАЛЕВА

Православието и предизвикателства на новоезичеството

Продължение от бр. 13

Паганизмът си позволява да ревизира и първоначалното учение за св. Богородица, като или я отъждествява с езическите богини на плодовитостта и природата или напада християнската вяра в нейното присноедство. Синкретизмът в новоезичеството създава т. нар. Тройна богиня: девойка / зряла жена-майка / мъдра старица. Нейни символ са трите лунни фази – млада луна, пълнолуние и стара луна. Тройната богиня олицетворява закономерната цикличност и пълнота на живота. В девическия й образ паганистите я наричат Диана и Арадия, в майчинския – Гея, Кибела, Афродита, Деметра, Рея, Хестия, Лета, Астарта, Изида, Тиун, а в ролята й на възрастна жена – Хеката, и не много точно Моригзан и Кериквен.

Вивиан Краузи, една от идеоложките на съвременното езичество, казва: „Важна черта на Тройната богиня е, че тя е едновременно сексуален образ и образ на майка. Наистина странно е, че тези две нейни страни са разграничени в новия западен еквивалент на богинята – католическата Дева Мария. Това водя до охулването на нашето физическо тяло, което може да има вредно въздействие както върху жените, така и върху мъжете. В паганизма образът на Девата като едно от проявленията на богинята не символизира непременно девственост, а независимост от случайнотта на мъжете." Това изказване демонстрира пълната некомпетентност на паганистите в областта на християнската догматика и християнската етика. То отхвърля християнската аскеза като религиозно-нравствена ценност, както и призанието на св. Богородица, в което „всесъвършеното девство, дарено от Духа като чистота на цялото същество, съвпада с Богомайчинството". Паганистите си позволяват свободно да импровизират по тоя въпрос, без да разполагат с каквито и да било исторически или библейски данни, доказващи недвусмислено, че Богородичният образ, такъв, какъвто го познаваме от Новия Завет, е неавтентичен. От една страна, се ласкиря тезата,чe новоезическа ерес Православната църква в пъльно съласие със Свещ. Писание изповядва следното:

Св. Богородица е историческа личност с баща Йоаким и майка Анна. Лично бой и име е Мариам (Лука 1:27). При навръшването на пълнолетие тя е сгодена за своя сродник Йосиф с цел да бъде покровителства от него така, че да може да спаси своя обет за девство.

Св. Богородица е истинска девица, а не девойка със свободен сексуален живот, необвързан от съпружески задължения, какъвто е характерът на първия аспект на паганистата Тройна богиня. Това лично от искреното й недоумение, последало Блага вест, донесена от св. архангел Гавриил: „Ето, ти ще заченеш и утробата, ще родиш Син и ще Го наречеш с името Исус" (Лука 1:31). На тези думи Мариам отговаря: „Как ще бъде това, когато аз мъж не познавам?" (Лука 1:34) Съжителстото на св. Дева Мария с праведния Йосиф (срв. Мат. 1:11) е довод в подкрепа на нейното присноедство както от гледна точка на дадения от нея обет преди раждането на Спасителя, така и от гледна точка на благочестието на самия Йосиф. Затова „в православната иконография Богородица е Дева в деян изключителен смисъл на тази дума... Тя е нито просто девствена жена, нито просто благородна жена-майка, а е жена, която освободена от самата ограниченост, страстност и натуралъм на пола... Напълно жена по природа и съцвеременно – пределно неполова, свръх-полова по благодат".

Мариам не е могъща богиня, а смутена от ангелския поздрав девица

(вж. Лука 1:29), смирена рабиня Господня (Лука 1:38), която заради своята духовна чистота, целомъдрие и богоугодеството се удостоява да стане Богородица. Тя е благодатна, благословена (Лука 1:28) и блажена (Лука 1:45) поради своята вяра и послушание. Мариам е избрана от Св. Дух като чист съсъд, осенена е от силата на Всевишния (Лука 1:35), но самата тя притежава човешка, а не божествена природа.

Св. Дева Мария, без да е богиня, е истинска Божия Майка. Тъй като не остава безсилна нито една Божия дума (срв. Лука 1:37), девицата става вместилище на невместимия Бог и раждa Сина Божи, в Когото човешкотото намира своя Изкупител и Спасител и Чието царство не ще има край (Лука 1:33).

Св. Богородица е врата на пречестната тайна, за която невярващите слушат със съмнение и недоволство, тъй като тя кротко и безмълвно изобличава тяхнотo идолослужение и сексуална разпуснатост.

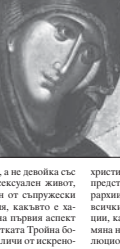

Сходно по своята агресивна некомпетентност е и новоезическото отношение към Църквата. Нейната враждебност е пряко следствие от антихристиянските принципи, разгледани дотук. Без да разграничава отделните християнски изповедания и представителните за тях йерархии, паганизмът напада всички църковни институции, като ги обвинява в измяна на „оригинални религиозноценни" забрания. Паганизмът целенасочено *представя Църквата като най-големия враг* на свободното развитие на човешкото.

Тъй като, да отбележим, че някои от критиките към Римокатолическата църква и към протестантските общности е до голяма степен основателна. Паганистите с право критикуват липсата на мистичност и сакралност в протестантските богослужения, силните икономически и политически интереси на Римокатолическата църква, нейния фанатизъм от времето на инквизицията и кръстоносните походи, двойния морал и закупуването на опрощение чрез индулгенции, които катоойкономическа човешка организация и забрява, че тя е „дело на Христа и Св. Дух".

Универсалността и непрекъснатата на християнските догмати обуславят идейната неизменяемост на църкoвната вяра. Същото се отнася и за църкoвните ритуали, чрез които постоянно се обновява „паметта за светите" (Евхарстия), Св. Литургия е „средоточие на богослужеото", коректив и кулминация на християнския религиозно-нравствен живот. Св. тайнство Евхаристия, по време на което християните приемат Тялото и Кръвта Господни, е установено от Самия Господ (Мат. 26:26-28), поради което значението и формата му не подлежат на промяна и промяна. Следователно доктринаният и ритуален консерватизъм на Църквата е нейно положително и необходимо качество и не бива да се представят като анахронизъм, вреден за развитието на човечеството. Нещо повече, паганистите не отчитат, че в съществуването си Църквата се опира както върху Свещ. Писание, така и върху Свещ. Предание. Свещ. Писание е неизменното слово Божие. Свещ. Предание е самият живот на Църквата, нейният благодатен опит, който представлява „постоянно обновление чрез Св. Дух". „Православната Църква... е Църква на непрекъснатото вълнуване на истината чрез Светия Дух. Тя е Църква на Предението, но не в статичен, а в динамичен смисъл." От това следва, че в Църквата традицията и обновата съжитстват безконфликтно, като се подкрепят взаимно.

Тъй като Бог е любов (1 Йоан. 4:8), а Църквата е най-съвършеното Му дело, в нея всичко е любов преобръдва в най-висша степен, както осмисля и ръководи стремленията и действията на християните за тихо спасение и Божия слава. Абсурдно е твърдението, че

основният стремеж на Църквата е да всява страх

в душите на хората с цел да ги държи в подчинение на своята авторитарна власт. Ако бъше вярно, това би означавало, че по неизвестни причини и в неизвестен исторически момент Църквата е изменила природата си и модуса на своето съществуване в света, което в действителност е невъзможно. Защото Христос е неин Глава (срв. Еф. 5:23), а членовете на Църквата са водени от общата си крайна цел – единението с Бога чрез взаимна и богопосветена любов. Църквата е единствената общност, в която интересите на всички нейни участници изцяло съвпадат. Църквата е богочовешки организъм с две измерения, земно и небесно, и нейните стремежи не са от този свят. Тя не може да бъде обвинявана в утилитарност на целите, авторитарност и човеконенавистничество, защото служи на самата любов. А „съвършената любов пропъжда страха" (1 Йоан. 4:18) и „не дири своето" (1 Кор. 13:5).

Църквата вярва в равнопоставеността на всички хора пред Божията любов

Върху тази вяра се гради и съборността на Православната църква. Тя се изразява в синодалния (противоположен на единоличния) начин на управлението и, както и в „единствено на духа чрез взаимите на мира" (Еф. 4:3), с което се характеризират отношенията между Бога, църковната йерархия и църковния народ. В този смисъл няма по-демократична общност от Църквата, поради което отправяните към нея упреци за клерикална елитарност и авторитарност не могат да бъдат убедително обосновани.

Паганизмът отхвърля Христос като Изкупител и Спасител на човешкия род, докато Църквата Го приема и слави именно като такъв. Следователно новоезичниците отричат Църквата не защото е изменила, а защото е останала вярна на Господа. Той предвиждно предупреждава св. апостоли и техните преемници, че ще има човеци, които ще хулят Църквата, а нея Той счита за неотделима от Себе Си. „Който вас слуша, Мене слуша; и който се отмята от вас, от Мене се отмята" (Лука 10:16). Новоезичниците правят точно това в стремежа си да дискредитират християнски религиозно-нравствен модел, за да наложат своите занижени критерии за религиозност и нравственост. Паганистите се опитват да заместят християнската сотириология и есхатология със своята всеодорелигиозна екология като база, върху която да се изгражда духовността на съвременното човечество. Нейната селективност е

симптом за духовен упадък на модерната цивилизация

която целенасочено се стреми към хубавдаването на „ново религиозно съзнание" и „нов светоглед", който, по-но сманципирани спрямо християнския светогледа.

Ето защо намирам за крайно необходимо православната просвета да се знание относно най-вредните явления, които заплашват духовното здраве на Църквата, общостото и отделния човек: тоа са **разюлът, ереста, сектантството, атеизмът, окултизмът и новоезичеството**. С православната духовна просвета не може да се сравни никоя наука, никоя социална идеология, никоя философска система, никоя изкуство. Защото тя е насочена към цялостния човек и му предлага пътя на себепознание и богопознание от най-висш порядък. Порадо това светлината на духовната просвета трябва да озари семейството, училището, университета, приятелския кръг, професионалния колектив, държавните институции, цялото общество.

Задачата ни е амбициозна и трудна – затова да работим със смиреното на нашия пръвочител св. Константин-Кирил Философ, който казва: „Ако Си избрал нас, недостойните, за проповедници на Христовото Евангелие, и ако ние се стремим към добри дела и вярващи тоза, всичко Ти е угодно – тоза ни е Твой дар."

Задачата ни е богоугодна и постижима – сто защо да не забравяме Христовата заръка: „В света скръбн ще имате: но дерзайте, Аз победих света" (Йоан 16:33). И винаги да помним, че Сам Господ е с нас „пред всички дни до свършека на света. Амин" (Мат. 28:20).

Д-р Десислава ПУЛИЕВА

Доклад, изнесен на „Светософийски четения", или 2005 г. (със съкращения).

РЕЛИГИОЗНА ЛИТЕРАТУРА

Духовният опит – път към молитвата

Като възприема благодатната светлина, духовният човек търси нейния Източник, за да Му се поклони. Още преди да Го познава, той вече Му приписва благодарност. Без да има уверност нито в Неговото битие, нито в Неговите свойства, само като въ-приема Неговото действие и приемайки Го със сърце-то си – той вече се обръща към Него, принасяйки Му радост и любов, призоваващи Го към усилване и умножаване на Неговите лъчи. И това е молитвата. Его защо молитвата съвсем не се нуждае от предварително доказателство за Божието битие. Тя се нуждае само от духовния опит и от възприемане чрез сърцето. В религията е важно не доказателството, а напъстването и възприемането. Никакво доказателство, разбирано от абстрактно-разсъждаващата мисъл, не може да замени личното, свободно и непосредствено възприемане на Божните лъчи – с отворено сърце. Може да разбереш всички възможни „доказателства за Божието битие" – да обмислиш „онтологичното", „космологическото", „телеологическото", „метафизично-постулативното" и всяки друг аргумент, и въпреки това да не навлезеш в сферата на религиозния опит, да не повярваш и да не започнеш да се молиш. И обратно, може да не знаеш и да не разбираш нито едно от тези доказателства, и да бъдеш религиозно-вярващ човек. Живият опит от въздействието на светлината обръща човека към слънцето. Живият опит от

действието на Духа обръща човека към Бога

Откриването на духовност в себе си, които те изпълва с радост, заставя човека да се вярва в тази страна, където Духът и неговото качество са обкръжени в Съвършенство, и благодарно да се помоли. И его така, неволно, възниква първата молитва.

Но това означава, че пълноценната и изпълнена със сила молитва се осъществява и се дава на човека само тогава, когато неговото обръщане към Бога не е моментна прищявка, не е частично, а е съредоточено, интензивно, цялостно и искрено. Нека това бъде отначало съвсем краткъ миг, подобен на бляскането на светкавица, нека това състояние да дъде внезапно и на пръв поглед неуловимо, неописуемо, непоотрицимо, нека то да бъде безспесвено и в резултат на това да ни се стори някак „безсъдържателно". Това не е съществено. Същественото е това да бъде състояние на потрепващото сърце, като че ли произонто от вътрешното съвършенство, зарадвано, ощастливено, узнало (макар и непознато) и затова благодарно. Това е главното. Това е първата, неочаквано „спускаща се" над човека молитва: молитва непрадумерена, подобна на въздъхването на блаженство и възторг, молитва-порив. Тя може да дойде от светкавицата в черните облаци; от тихия залез; или, как-то разказвал св. Антоний Велики на своите ученици – от лекия вятър в пустинята при изгрев слънце. Тя може да се съдържа в съзерцанието на обикновено цветение или тревичка, при която на сянка-вите пламнали или усмивката на дете. Тя може да бъде изнежена от дълбоки думи или вдъхновени стихове, от мелодия, от зова и действието на сълзата, от чужда доброта, от любов, от покаяние и съзерцание на Божественния план в историята. Но тези мигове в живота са като че ли „църна" на естествената молитва, която ние трябва да ценим като голяма скъпоценност, да подготвяме, да съхраняваме, да повтаряме и изнамираме отново и отново.

В молитвата сърцето „пее" и „пеят"

И колкото по-властно е това пеене, колкото по-силно е това горене, колкото по-често се осъществява и колкото е по-съредоточено, толкова повече на нас ни се удава да предаваме то „пеене" към Бога и това горене по Бога, толкова по-богати ни е дъ-лъбок-стъпа на нашият религиозен опит.

За да повярваме в Бога, трябва да пребиваме в опита на Божественото. Още преди да знаем какво е Бог или кой е Бог, трябва да се връщаме в Неговите лъчи, научавайки се да ги познаваме, да им се радваме и да се молим в тях, т. е. да горим и пеем в тях със сърцето си. Този, който е обикнал това и е придобил способност да разпознава тези лъчи и да се запалва от тях, той с лекота и увереност ще отпрати всяка сблъсъ-лазън, ще се отвърне от пошлото и нищожното и ще отхвърли всяка празна схема и мъртва форма на отживяла религиозност. Той ще живее подобно на цвъ-тята, които обръщат своето лице към слънцето, но не могат да кажат за това нито дума...

И именно по тоз-ия начин той постепенно ще се научи уверено да открива Бога в божествените съдържания и ликове и преди всичко: да Го познае в Христа – Сина Божий. Защото Христос не трябва да се възприема чрез чудесата, чрез страха, посредством аргументи и вятхозаветни пророчества – а в духа и истината, както Той Сам каза: „Бог е дух: и тия, които Му се покланят, трябва да се покланят с дух и с истина" (Йоан 4:24). Има много „житейски пътища", водещи хората към Бога, но

пътят в один – чрез дух, в жайни опит

постигащ духовното, за да се приближи към Духа. И съвременното човечество е обмислило „Христовата загуби Христа, защото обедня откъм духовен опит и започна да се обръща към Него с неверни бездуховни действия.

Духовният опит неизбягни има външната „форма" на молитва, но по своята същност той винаги е подобен на молитва. Ако той, по своето преживяване е съредоточен, цялостен и искрен, то той може да бъде почти равноценен и равносилен на молитва – даже и тогава, когато самият човек счита себе си за невярващ и обрщащ се към Божественото и пребивайки в Неговите лъчи, не мисли за Бога и не Го нарича Бог.

Духовния опит в общността на другите или духовнте съдържанения,

търсенето му, питането за него, зовът към него, опит да го осъществи. Човек може да преживява тази обратност в изкуството (творейки или въпроизвеждайки, или въ-приемайки); или в научното изследване след Коперник, Кеплер, Ломоносов и други гениални учени; или в личното действие на съвестта, губейки себе си в рукналия от дълбочинните поток на свещеното чувство; или в жената, самоотвержена любов към страдащото същество; или в патриотичната гражданска борба и съдрта; или пъ-ка в тихото съзерцание на природа – защото не може да се изчислят разновидностте на духовните състояния... Но всеки пъ-т, когато човекът съредоточено и искрено се обръща към Съвършенството – неговото състояние се уподобява на молитва и се приближава към нея. Така Ломоносов, Державин, Жуковски, Пушкин, Лермонтов, Тютчев се молят почти въ всяко свое стихотворение. Гогол пъ-рзбира това в поезията на Пушкин: „Поезията беше за него свещена – защото някъ-кръв сам"... От всичко, какъ-то нищожно, така и голямо, той извлича една електрическа искра на този поетичен огън, който присъства въ всяко творение на Бога – неговата висша страна, позната само на поета „за да се каже от даровития поетичен ниво: „Вижте, колко е прекрасно творението на Бога!" След Жуковски всички големи руски поети знаят, че „поезията е на небесната религия сестра земна... Но това са знаели и руските майстори, строили православни храмове, от кои-то всеки е нова, особена молитва, завещана на всеки-вете; знаели са го и руските живописци, умеещи да се молят всеки със своя пейзаж, и руските музиканти, изливащи в своите сонати, симфонии и на пръв поглед светски опери, своето молитво-це с сърце.

Гениалното изкуство винаги се въдигне към Бога

Но същото трябва да се каже и за гениалната наука, съзерцаваща в творението волята и закона на Твореца. Що се отнася до акта на съвестта, то в него всеки човек е гениален и съ-свои гений се моли на Бога чрез своето действие.

На човека е дадена възможност да се моли – с всяко свое дихание, чрез зрение, слух, мълчание и пеене, стон и въздишка, работа и безделие, творческо изкуство и изследващ ум, с присъдата на съдии и с храбростта на войн, на разорана нива и в гората, в градината и на сечището, чрез стълпотвореното и любоничество, чрез възпитаване на деца и при стопанския труд, на трона и в тъмницата... с всяка своя съ-тъ-зка, всяко действие и с цялото свое тъ-рение...

И. А. ИЛИН
Превод
Лидия БЛАЖКОВА

Гласът на св. отци

Св. Павлин Нолански за духовната борба

Итъй, необходимо е да съиздаме в себе си новия живот, за да разрушим стъ-рия (срб. Рим. 6:4). И понеже не може да има никакво общение тъмнината със светината и мамонът с Христос (бк. 2 Кор. 6:14-15), нужно е да сменим старото с но-во, и тръбва, обръщайки сбъ-тъ заетост, както и свобода, да се заплетем в тъ-та, от което бяхме робо-ди, за да се освобо-дим, в обратен ред, от тъ-та, в което бяхме заплетени; да умрем за тъ-та, за което живеехме и да живеем, в обратен ред, за тъ-зи дела и занимания, за които бяхме мъртви (срб. Рим. 6:11). Защото ние бяхме мъртви сред живите (Ік. 59:10) и с деа, но-сещи смърт (срб. Рим. 6:21) живеехме сред мъртвите. Затова светият учител (сб. ап. Павел – бел. прев.) изиска по човешки и справедливо, както предоставяме частите на своето тяло в робуване на неправдата, та-ко сега да ги предоставим като орудия на правдата (Рим. 6:13, 19) и сред промяната на господарите да променим и разположе-нията си. Защото чрез смяната на господарите ние не отхвърляме робството или свободата, но само придобиваме своето щастие – при промяната в нещо по-добро робство и свобода. А това става тогава, когато разкъсаме веригата на неправдата, като се поставим под ярема на правдата и се обуздаем от страха Божи, поемайки по тръ-бния път, да бъдем свобо-ни от греха, на който бяхме робо-ди, противейки се в жалката си свобода на правдата.

И итъй, сега от друга страна, като робо-ва на Бога и бунтовищи срещу тоз-зи свет, започваме борбата и уповавайки се на Господ, оня знаменосец, който е избрал сад (Деян. 9:15) на Бога (сб. ап. Павел – бел. прев.). Той ще препаше кръста ми с пояса на чистотата, ще наложи на моята глава шлема на спасението и ще огради гърдите ми с бронята на правдата (Ефк. 6:17, 14). Той ще ме защити с щита на вярата и моята десница – дори цялем мен, станал десница Христова, ще въоръжи с духовния меч и словото на истината (Ефк. 6:16, 17), за да надвия-дам мен жилар и десет хиляди от дясната ми страна (Пс. 90:7). Той ще обуе нозете ми в готовност за благовестие – за да вървя по утъ-лкана следа без вреда по тръните и бодилите на тази земя и със защитен крак да шествам безопасно пръ-нервния и тесен пъ-т. И без да се боя от ухапване, че стъ-тна снижената глава на противника ми змия – змията с пепта, която пъ, бо-вартата, внимателно следи (Бк. Бит. 3:15). Но, разбира се, аз изискам това не дръзко да се говори за смелостта на моята сла-бост, а поради сиката Христова да се обе-щава на всеки вярващ. И по сиция начин, по който Христос зове несъществуващо ка-то съществуващо (Рим. 4:7), така Той е мощен, както винаги е правил и прави, чрез Своите слаби и незначителни хора да съсие сиината и високото на тоз-зи свет (бк. 1 Кор. 1:27). Затова ни е да учите, когато имал за Свои подражатели, и чрез когото да мо-жем да достигнем подражанието на Самия Господ (бк. 1 Кор. 4:16; 11:1).

Превод от латински: Росен МИЛАНОВ

1100 години от основаването на манастира „Св. арх. Михаил“ („Св. Наум“) край Охрид

През настоящата година се навършват единадесет века от основаването на манастира „Св. архангел Михаил“, наричан от народа „Св. Наум“, на южния бряг на Охридското езеро. Едно от житията на св. Наум Охридски изрично свидетелства кога е станало това събитие:

Великоѥ чюдѣлъ Наѹмъ сътворегъ и храм чиноначелника Михаила архангела и всѣхъ сила небесныхъ, съ богатъствиѥм и повелениѥмъ благочьстивааго цара българскаго Михаила Бориша и сына его Ѹдѹмчина цара, тогда тѣкѣшѩте лѣто 6413 [=905].

Писменият извор е достиграл до нас в един-единствен препис. Намерен е от Йордан Хаджиконстантинов (Джинот) в сборник от XVI в. Както често става в българската история, нашите сведения за толкова важно събитие се крепят на една тънка нишка, които сякаш по чудо не се е прекъснала. Само няколко съхранени думи свидетелстват за истини, които преобръщат казаното ни представи за нашето минало.

От всички учебници по история „знаем“, че през 905 г. България се управлява от цар Симеон и че нестоваят баща 16 години по-рано (още от 889 г.) се оттеглил от власта и се замонашил, а от 893 г. насетне съвсем се отдал на монашеско подвижничество и съвсем се отказал от управлението на държавата. Текстът от житието обаче недвусмислено свидетелства, че и в монашеството старият цар не е престанал да бъде и действащ владетел. Манастирът е изграден в памет на св. архангел Михаил (небесния закрилник на княз Михаил-Борис) **с богатството и повелението на благочестивия цар български Михаил Борис.** Никъде в този текст няма и намек, че царят по това време е бил и монах. Как то „богатството“, така и „повелението“ са присъщи на царя, а не на монаха.

Монашеството предполага поемане на три обета: за целомъдрие, нестяжание и послушание. Нестяжанието означава отказ от „богатство“, а послушанието – отказ от „повеление“. Имаме изобилини свидетелства, че св. Борис-Михаил действително е живял монашески през периода от 889 г. до смъртта си на 2 май 907 г., но житието по недвусмислен начин свидетелства, че той е запазил и царските си прерогативи.

Практиката на съвладетелство се среща безброй пъти в историята на Римската империя и на нейната наследница – Източноримската християнска империя, включително и по времето на св. княз Борис. За отбелязване е, че житиеписецът е написал на първо място и с обичайните владетелски епитети „благочестивия цар български Михаил Борис“, а на второ място и по-накратко – неговия син „Симеон цар“. Това отразява не само личното ангажиране на св. Борис-Михаил с изграждането на манастира, но и първенството на бащата спрямо сина в държавната йерархия.

Не знаем много подробности около основаването на обителта, но самият избор на мястото свидетелства, че основателите са познавали отлично местността и са имали изключително чувство към красотата.

И наистина, трудно можем да си представим по-красив земен кът, по-близък до представите ни за рая. Обителта е съградена на площадка над синьото Охридско езеро. Обградена е от зелени гористи планини, а точно тук са изворите на река Черни Дрин – обилни води, които идват от Преспанското езеро и са се филтрирали през планината Галичица, за да достигнат кристалночисти като извор, пълноводен като истинска река, в подножието на манастира. Прекрасна растителност, изобилието на риба, островите и меандрите на реката, прокладните сенки на огромни дървета пълни с птици, всезбощият мир, който витае над цялата местност – всичко това пряко съответства на раннохристиянските изображения на рая. Тази представа се допълва от многобройните пауни, които се разхождат необезпокоявани из градините на манастира и често почиват по покрива на храма.

Ктиторският портрет на св. княз Борис-Михаил на западната стена в притвора на храма

Но кой е избрал това място? Кой е знаел за неговата неземна красота?

Имаме всички основания да смятаме, че най-ярка връзка с югоизточните земи на тогавашната българска държава е имал св. княз Борис.

Според едно легендарно известие младият княз Борис след смъртта на баща си Пресиан „приел царството“ на река Бреганица в Македония. Предполага се, че той е управлявал тази югоизточна част от държавата, с които ще остане свързан до края на живота си. Именно той изпраща тук първоначално св. Климент, като освен всичко друго му предоставя и „места за почивка“ около Охрид и Главиница. Многобройните конкретни подробности по този въпрос, споменати в житието на св. Климент, свидетелстват за обстойното познаване на Охридско от страна на княза, а също и за специалната му грижа към този край. Впоследствие през 893 г. той изпраща и св. Наум на равноапостолска мисия по тези места.

Основаването на манастира става в края на дългия живот на св. княз Борис-Михаил, който предава Богу дух две години по-късно, на 2 май 907 г. След още три години почива в Господа и св. Наум, който е погребан в специалел параклис в южната страна на храма. Гробът на светеца и до днес е обект на поклонение, а поради всенародната почит към неговите св. мощи постепенно народът започнал да нарича самия манастир „Св. Наум“.

При описването на историята на манастира „Св. Наум“ в съвременната литература често ще срещнем у авторитетни историци твърдения, че *„средновековните сгради на манастира били разрушени в края на XVIII век при феодалните размирици в Османската империя от Али паша от Янина. Предполага се, че по сходен план върху старите основи са изградени нова църква и жилищните сгради, а и възстановени старите фрески“.*

Вероятно по онова време действително е имало нападения, ограбвания и може би разрушения в жилищните крила, но това не може да се твърди за главния манастирски храм. В него е запазен непокътнат прекрасният позлатен иконостас от 1711 г. Съхранени са на високи места значителни фрагменти от стенописи, правени в периода XVI-XVII век, така че в края на XVIII в. не може да има издигане на „нова църква“, както да е станало „върху старите основи“. Тогава е станало само обновление и основно ремонтиране на стария храм. В него са съхранени някои архитектурни елементи, които са характерни за строителната практика по времето на св. Борис (IX-X в.) – например т. нар. „трибелон“ (комбинация от две колони и три арки) между притвора и наоса. Върху тези две старинни колони има издълбани графити, някои от които включват и глаголически букви. Проф. Йордан Иванов твърди, че тези надписи *„ще са още от първата епоха на славянската писменост в Македония. Това дини от следната употреба на двете сла-вянски азбуки и от палеографията на буквите.“*

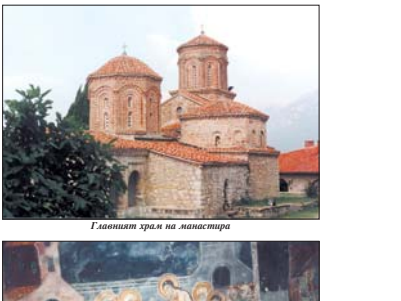

Главният храм на манастира

„Успението на св. Наум Охридски“.
Стенопис от зограф Търпо над гроба на светеца, 1799 г.

Всъщност целият архитектурен образ на манастирския храм с средновековен, разбира се, е изкоп по-късни добавки и препраки. Обновяването на манастира в края на XVIII и началото на XIX век е свързано с дейността на игумена Стефан от Пловдив. По негово време е издигнат кулполният параклис на гроба на св. Наум (1799 г.), който е изписан през 1800 г. от зографа Търпо от Корица (Корча). При същия игумен през 1806 г. същият зограф изписва и наоса на манастирския храм, където на западната стена и днес се чете съответният надпис.

Несъмнено, както игуменът, така и зографът са познавали историята и традицията на манастира. За това свидетелства цялостната програма на изписването. При входа на притвора на западната стена е запазен и до днес ктиторският образ на св. цар Михаил (Борис). Това е най-старото му запазено стенописно изображение по нашите земи и единственият му запазен ктиторски портрет.

На северната стена на притвора са изобразени св. Седмочисленици, а в гробищния параклис има голям стенопис с успението на св. Наум, както и цикъл със сцени от житието на светеца. Там отново два пъти е изобразен цар Михаил – в същите одежди, както и на ктиторския портрет. Найчесто публикуваня от тези сцени е тази с „кръщението на дъщерята на царя“, извършено от св. Наум.

За съжаление след Балканската война (1912 г.) и освобождението от турско иго тези земи попадат в територията на сръбската държава, чиято политика е била да отрича българското наследство в Македония. Така до края на XX век проучването на историята и иконографското богатство на манастира „Св. Наум“ до голяма степен остава в ръцете на лице, които се опитват да игнорират връзката на обитела с нейния основател св. княз Борис и изобщо с България.

Наскоро при гостуването си в София председателят на Македонската академия на науките акад. Цветан Грозданов спомена за икона от манастира „Св. Наум“, на която били изобразени св. Седмочисленици заедно със св. Борис-Михаил като монах. За съжаление видният филантолог не показа снимка на въпросната уникална икона. Той знае защо не беше направил и публикация...

Този пример ни навежда на мисълта, че в годината на своя 11-вековен юбилей манастирът „Св. архангел Михаил“ на брега на Охридското езеро е не само една от великите светини на Православието, но и остава недоразкрита съкровищница на българската духовна история и култура.

Георги ТОДОРОВ

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2005 г.

„Църковен вестник“		„Духовна култура“	
1 година	21,00 лв.	1 година	18,00 лв.
6 месеца	10,50 лв.	6 месеца	9,00 лв.
3 месеца	5,25 лв.	3 месеца	4,50 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 987-56-11
тел./факс 980-30-16
e-mail: synpress@abv.bg
Главен редактор
ГЕОРГИ ТОДОРОВ
Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ
HVB Биохим, клон Европа – София, ул. „Лъбин“ № 58
банков код: 660 96 608, сметка: 1018147018
Сумите да се изпращат с пощенски запис или по банкова сметка, в които да се изписва точният адрес и пощенският код на получателя!

Напомняме, че „Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.